

Dobó Tihamér szövegrajza

Fa és víz

Urbán János

A révészt alig ismerik a környéken. Szótlan, magabazárkózó't ember. Valami nagy titkot őrizhet lelkében. Lehet, hogy bánata van, de az is lehet, hogy gyerekkorában a fejére ejtették és most nehezeére esik a beszéd. Vagy pedig nagyon okos ember, olyannyira okos, hogy a fölös'eges beszéd helyet. értelmesebbnek tartja a hallgatást. Egy bizonyos: a munkáját becsülettel végzi. Bánatot, Bácskát járó utasok most láthatják csak igazából, hogy mi is a különbség a mostani és a régi révész között. A tavalyi révészek többet ültek a révház melletti kocsmában, mint a kompon. Várakozni is kellett az utasoknak annyit, hogy testestől lelkestől megunták a Tiszán való átkelést. Aki tehette, nem is ezen a réven járt át.

A révészt megszerették, vagy inkább megszokták az emberek így a hallgatásával. Azt sem tudták, mi az anyanyelve, mert ha szólt, úgy válaszolt, ahogyan éppen megszólították. Azt mondják, hogy a messzi, idegen nyelveket is beszéli. Már amikor beszéli, mert nagyon ritkán beszél.

A tavaszon történt, hogy a csordás gyerek túl korán kezdett fürdeni és lábát megfogta a görcs a vízben, már-már elnyelte a Tisza, amikor a

révész elérte és a partra húzta... No, ekkor azt hitték a szemtanúk, hogy a vén csordás meg a révész összemélegszik és kibeszéli magát. Nem így történt. Az öreg csordás is hallgatag ember, és amikor megtudta, hogy a révész kimentette a fiát, elment a révészhez, kezét szorított vele, de még csak azt sem mondta, hogy köszönöm.

A révész sem szólt semmit, kezét rázott és tovább bámulta a vizet. Akkor is úgy bámulta, mint most, amikor a tehének a Tisza szélén hűsölnek, az öreg csordás meg a vén nyárfa alatt szunyókál. Hogy szunyókál-e, nem tudni, mert csak ott ül és néz. Egy irányba néz már vagy fél délután. Nézi a vizet bámuló révészt...

Vasárnap délután nincs vagy nagyon kevés az átkelő utas. Ilyenkor ritkán jár a komp és még több idő jut a hallgatásra. A révész bámulja a vizet... nézi, nézi... A nagy csöndességben észre sem veszi, hogy a vén csordás melléje kerül. Vagy talán mégis megérezte? Nem retten meg, amikor egy csontos kéz enyér elébe terül. Egyszerűen beleteszi a magáét a feléje nyújtott kézbe, talán annak jeléül, hogy már régesrégóta tudja, a csordás is a jószándékú emberek közé tartozik. Mikor a markoló kezek elengedték egymást, a két ember valami láthatalan erő folytán beszélgetni kezdett.

Az öreg csordás a vén nyárfáról beszélt. A tanúról, amire a legöregebb ember apja is emlékezik. A vén fáról beszél, ha ugyan beszélgetésnek számít az, hogy a megkezdett mondat eleje és vége között egy cigarettát is elfüstölhet az ember. De futja a délutánból és így jobban megérti egymást a két hallgatag ember. Az öreg pedig a vén nyárfa nevében beszél. A vén nyárfa az élet és a halál tanúja, talán egyetlen tanúja annak is, amikor az elődjét, a volt csordást a bikák megtaposták. Akkoriban még vasvillával és ólmosboval őrizték a nagyszarvú magyarfajta bikákat... Mégis kitaposták az ember belét. Ma már csöndesebbek a bikák is. Ha a nyárfa beszélhetne, mint az öreg csordás szokott, akkor elmondaná azt is talán, hogy miként is maradt holtan a kompban az a hét határban híres lókupec, éppen azon a kompon, amelyen most a két hallgatag ember álldogál. Azt is elmondaná, hogy hányszor szakadt el a kompkötél és hányszor vitte el a vihar a kompot. Vagy azt, hogy halt a Tiszába a falu szép Piroskája. Talán még a nagy csatáról is mondhatna valamit, arról, hogy milyen tarkaságot vitt akkor a víz. Azóta már hid is robbant valahol feljebb a folyón és azóta nagyon szomorú dolgokról is mesélhetne ez a szemtanú... A fa csak hallgat és hallgatnak sokat azok is, akik ismerik a Tisza menti nyárfák és fűzések titkát, a véres regéket. Az öreg tanúja a fának, a fa pedig az öreg csordásnak. Lehet, hogy a fától tanulta meg a hallgatást...

Ezek a tanúk ritkán vallanak és akkor is csak maguknak, mert nem kérdezi őket senki... Ők pedig azt tartják, minek mondják el azt, amit ugyanis tud a világ. És, hogy most ezen a délutánon mégis vallanak a tanúk, ez csak merő véletlenség...

Az öreg csordás sok mindent nem mondott el abból, amit tudott, talán meg sem gondolta, hogy miről is beszél, csak mondta, mert jó fölmelegedni az emberekkel... Jó elbeszélgetni az egyszerű dolgokról... Beszélt és egyszer csak hirtelen arra eszmélt, hogy a révész vállonragadja és már már a hullámokban érezte magát, amikor a révész könnyes arcát úgy hozzászorította az öreg homlokához, hogy majd összelapította a fejét...

Aztán a két tekintet visszaesett a vízre és most a révész beszélt. Neki is van tanúja... A vizek mind egyformák annak, aki csak a vizet látja, akinek nem vesze't a vízbe senkije; van akinek a víz nyári hűsítő, s akinek szomjúságot csillapít, hajókat hordoz, malmokat hajt, halakat hizlal, jószágot fürdet, iszapot hord, ó annak életet hoz a víz, életet, mert a víz életet adhat és életet rabolhat... Igen, rabolhat...

Az öreg csordás az este még hallgatagabb lett. Ő, talán csak egyedül ő tudja, hogy a révész miért bámulja a vizet... Csak ő tudja, hogy a révész valamikor nem is volt révész és sohasem volt szerelmese a víznek, most sem az, csak oda köti egy véres nap emléke... És amikor nézi a vizet, a víz piros, mert pirosra festi a vér... de ha sokáig bámulja, a vér eltűnik, a víz tükreből mosolygós asszony és gyermekarc tekint rá vissza... Azt is tudja az öreg csordás, hogy a fiát nem azért mentette ki a révész, mert az életnek akarta megmenteni, hanem halálos félelmében mentette meg a gyereket... Ő, mert ha az itt belehal a Tiszába, akkor a szép asszony és gyermekarc mellett megjelenik egy másik gyereknek az arca is, egy idegen gyereké, és ő, az kibírhatatlan lenne, hogy az arcok sokasodnának és végül az a két drága arc elmerülne a sok arc között...

